

Utrikesutskottets betänkande

1984/85:10

om avtal angående handeln med Grönland (prop. 1984/85:94)

Propositionen

Sverige slöt i juli 1972 två frihandelsavtal med EG, det ena avseende EEC och det andra avseende CECA jämte dess medlemsstater. Avtalen innefattar – till följd av Danmarks medlemskap i EG – även Sveriges handel med Grönland.

Vid tiden för Danmarks förhandlingar med EG var enligt en folkomröstning 71 % av de grönländska väljarna emot en EG-anslutning. Grönland kom ändå att tillsammans med moderlandet Danmark ingå i EG fr. o. m. den 1 januari 1973. En ny folkomröstning på Grönland i februari 1982 gav till utslag att 52 % föredrog ett utträde ur EG. Den danska regeringen hade dessförinnan förklarat att resultatet av folkomröstningen skulle respekteras. Även EG-kommissionen hade gjort ett liknande uttalande.

Till följd av resultatet av sistnämnda folkomröstning – och efter framställning av det grönländska s. k. hjemmestyret – ansökte den danska regeringen i maj 1982 om Grönlands utträde ur EG. Samtidigt begärdes att Grönland i likhet med franska, brittiska och nederländska transoceana besittningar skulle erhålla s. k. OCT-status (OCT – Overseas Countries and Territories) i förhållande till EG, dvs. få ställning som ett med EG associerat utomeuropeiskt land eller område. OCT-länder och OCT-områden åtnjuter särskilda villkor i fråga om handel samt tekniskt och finansiellt bistånd.

I februari 1984 fattade EG:s råd beslut om Grönlands utträde ur EG och om formerna för Grönlands fortsatta relationer med EG. Därvid tillerkändes Grönland bl. a. OCT-status fr. o. m. den 1 januari 1985. Om den ratifikationsprocedur som erfordras inte hinner avslutas i tid före detta datum, har överenskommelse träffats om att den nya ordningen för EG:s relationer med Grönland skall tillämpas provisoriskt fram till dess att ratifikationsproceduren har avslutats.

Överenskommelsen mellan Grönland och EG – vilken innehåller vissa element som avviker från vad som gäller för övriga OCT-länder och OCT-områden – innebär i korthet ett bibehållande av frihandeln mellan Grönland och EG på industrivaruområdet. Samma gäller, under vissa förutsättningar, på jordbruks- och fiskeområdet. Fri rörlighet över nationsgränserna mellan Grönland och EG skall även gälla för personer, tjänster och kapital. Vidare kommer, genom ett tilläggsprotokoll, en särskild överenskommelse för fiskerisektorn att tillämpas. Överenskommelsen innebär rätt för fiskefartyg från EG till fortsatt fiske i grönländska farvatten, dock

endast inom ramen för vissa fastställda fångstkvoter. OCT-protokollet ger Grönland tillträde för fiskprodukter till EG-marknaden, tullfritt och utan kvantitativa begränsningar.

I och med Grönlands utträde ur EG den 1 januari 1985 kommer Sveriges hittillsvarande handelsrelationer med Grönland inte längre att regleras av Sveriges frihandelsavtal med EG.

Handelsutbytet mellan Sverige och Grönland är av mycket liten omfattning och har hitintills uppgått till endast några promille av den totala svenska utrikeshandeln.

Den svenska exporten till Grönland har under senare år som mest (1982) uppgått till 65 milj. kr./år. Under år 1983 var den svenska exporten till Grönland endast ca 10 milj. kr. Exporten har främst bestått av mineraloljor (dieseloljor och tunna eldningsoljor) och motorbensin samt vissa verkstadsprodukter. Exporten av bränsle har dock varierat kraftigt från år till år. I varugruppen verkstadsprodukter har främst ingått djupborrningsmaskiner och delar därtill samt lastbilar.

Vad beträffar den svenska importen från Grönland har denna under de senaste åren uppgått till 45–65 milj. kr. årligen. Den dominerande varugruppen har här varit räkor. Importen har i övrigt bestått av fryst fisk (främst lax och torsk) samt fiskrom och oberedda sällskinn.

Även ur grönländsk synvinkel är handeln med Sverige av mycket begränsad omfattning och svarar endast för några få procent av Grönlands totala utrikeshandel. Huvuddelen av den grönländska utrikeshandeln sker med EG, där Danmark är den största enskilda handelspartnern. Av Grönlands import har under de senaste åren ca tre fjärdedelar kommit från Danmark. Av Grönlands export har ca hälften gått till Danmark.

Det är enligt regeringens uppfattning angeläget att den frihandel som hittills uppnåtts med Grönland bibehålls. Detta synes så mycket mer naturligt dels mot bakgrund av att Grönland utgör en del av Norden, dels med beaktande av att Grönland under mer än tio år före inträdet i EG omfattades av den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA).

Förhandlingar mellan Sverige och Danmark – Danmark för Grönlands räkning – har under hösten 1984 lett fram till ett avtal (bil. 1) rörande Sveriges fortsatta handelsförbindelser med Grönland. Tanken har därvid från svensk sida varit att bibehålla den ordning på handelns område som uppnåtts inom ramen för Sveriges överenskomelser med EG.

Avtalet syftar sålunda till att befästa den nuvarande ordningen och att befordra en harmonisk utveckling av de ekonomiska förbindelserna med Grönland. Denna ordning uppnås enligt regeringens mening enklast genom att överföra bestämmelserna i nu gällande frihandelsavtal till ett särskilt avtal avsett att styra relationerna med Grönland. I avtalets centrala bestämmelse (artikel 2) fastslås, i enlighet med det sagda, att såväl avtalet mellan Sverige och EEC som det mellan Sverige och CECA jämte dess medlemsstater ges motsvarande tillämpning. Detta innebär således att frihandelsav-

talens regler i sina operativa delar om bl. a. tullar, kvantitativa begränsningar, ursprungs- och konkurrensregler samt skyddsklausuler skall äga motsvarande tillämpning i fråga om handeln mellan Sverige och Grönland.

Från dansk sida har vidare berörts möjligheten av att ge det nu aktuella avtalet ett mer långtgående innehåll än vad som följer av en ren överföring av det hittillsvarande arrangemanget rörande Sveriges handel med Grönland. Önskemål har sålunda framförts om att i avtalet innefatta ytterligare ett antal fiskprodukter utöver dem som omfattas av nuvarande frihandelsarrangemang mellan Sverige och EG. Regeringen anser dock att man från svensk sida inte bör tillmötesgå det danska önskemålet på denna punkt. I likhet med vad kommerskollegium anfört i sitt yttrande anser regeringen sålunda att avtalet med Grönland bör ha samma materiella innehåll som Sveriges nuvarande frihandelsavtal med EG.

I fråga om fiskprodukter har Sverige i en till frihandelsavtalet med EEC fogad särskild skriftväxling ensidigt förklarat sig berett att suspendera tullar och avgifter med motsvarande verkan för frysta fiskfiléer samt för fisk- och skaldjurskonserver (jfr prop. 1972:135 s. 196–197). Nämda skriftväxling får ses mot bakgrund av att EEC under förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan Sverige och EEC bestämt motsatte sig en överenskommelse som innebar ömsesidig frihandel på fiskområdet. Samtidigt framförde Danmark och Norge i egenskap av blivande medlemsländer i EG mycket starka önskemål om att få behålla den tull- och avgiftsfrihet som uppnåtts i EFTA.

Regeringen framhåller betydelsen av att utforma en överenskommelse med Grönland som innebär ett bibehållande av den frihandel som uppnåtts. Med hänsyn härtill samt till att exporten från Grönland till Sverige av de produkter som omfattas av de ovan berörda ensidiga svenska koncessionerna på fiskområdet för närvarande är av ringa omfattning anser regeringen det rimligt att Grönland även efter sitt utträde ur EG får komma i åtnjutande av den hittills gällande tull- och avgiftsfriheten för nyss berörda produkter, nämligen frysta fiskfiléer samt fisk- och skaldjurskonserver – dock med det förbehåll som angivits i den ovan omnämnda särskilda noten till Danmarks regering. I förhållande till Grönland saknar de i noten angivna exemplen numera relevans, men frågor av denna karaktär, liksom avtalets tillämpning över huvud, kan dryftas mellan parterna när en av dem så begär. De tullförmåner som Sverige i en till frihandelsavtalet med EEC fogad särskild skriftväxling medgivit importen av vissa trädgårdsprodukter m. m. från EEC (jfr prop. 1972:135 s. 198–201) bör även tillämpas för Grönland.

Avtalet föreslås i propositionen träda i kraft den 1 januari 1985 under förutsättning att de avtalsslutande parterna före denna dag har underrättat varandra om att de förfaranden som erfordras för avtalets ikraftträdande har slutförts. Om så ej sker, avses avtalet träda i kraft senast den första dagen i andra månaden efter gjorda underrättelser. För att undvika att handeln med Grönland under en mellantid efter den 1 januari 1985 kan bli oreglerad, har avtalsparterna inom ramen för en notifikationsprocedur förbundit sig att fram

till den tidpunkt då detta avtal träder i kraft tillämpa vad som gäller enligt Sveriges avtal med EG.

Enligt 4 § tullförordningen får regeringen medge avvikelser från förordningen och från tulltaxan bl. a. med anledning av Sveriges avtal med EEC och med CECA jämte dess medlemsstater. För att samma ordning skall gälla efter Grönlands utträde ur EG fordras att en särskild regel förs in om avtalet om handeln med Grönland. Regeringen förordar således att i 4 § tullförordningen tas in ett bemyndigande för regeringen att medge avvikelser från ovannämnda författningar med anledning av det nya avtalet (bil. 2).

Motionen

I motion 1984/85:564 av Jens Eriksson (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att ej godkänna föreliggande avtal mellan Sverige och Danmark angående handeln mellan Sverige och Grönland,
2. att riksdagen hos regeringen begär att nya förhandlingar upptas mellan Sverige och Danmark om ett avtal som på ett bättre sätt slår vakt om svensk fiskerinäring.

Utskottet

Det frihandelsavtal som Sverige ingick med EG år 1972 omfattade även Grönland, som genom sin anknytning till Danmark var medlem av EG. När nu Grönland med verkan från den 1 februari 1985 utträtt ur EG behövs ett nytt avtal för reglering av Sveriges handelsförbindelser med Grönland.

Den svenska utgångspunkten har därvid varit att den frihandel som i kraft av avtalet mellan Sverige och EG rått mellan Sverige och Grönland inte bör påverkas av Grönlands utträde. I propositionen föreslås därför att frihandelsavtalets regler om tullar, kvantitativa begränsningar, ursprungsregler m. m. även fortsättningsvis skall gälla i förhållande till Grönland. Regeringen föreslår vidare att även de till frihandelsavtalet fogade skriftväxlingarna m. m. skall gälla gentemot Grönland. En följd härav är bl. a. att den ensidiga utfästelse som Sverige år 1972 gjorde till EG om suspension av tullar och avgifter för frysta fiskfiléer samt fisk- och skaldjurskonserver även fortsättningsvis kommer att omfatta Grönland.

I motion 564 föreslås att riksdagen inte skall godkänna det i propositionen föreslagna avtalet mellan Sverige och Danmark om Grönland samt att förhandlingar skall upptas med Danmark om ett avtal som på bättre sätt slår vakt om svensk fiskerinäring. I motionens motiveringar anförts bl. a. att den ensidiga svenska tullfriheten mot EG för vissa fiskprodukter och EG:s handelshinder på fiskområdet gentemot Sverige gjort att den svenska fiskerinäringen hamnat i en allt besvärligare konkurrenssituation. Samtidigt har EG för sin del förhandlat sig till stora fiskerättigheter i grönländska vatten, heter det i motionen.

Enligt utskottets uppfattning är det väsentligt att Grönlands utträde ur EG inte får till följd att nya handelshinder reses i Norden. Den lösning som föreslås i propositionen och som innebär att oförändrade handelsvillkor skall gälla mellan Sverige och Grönland, har utskottet ingen anledning att motsätta sig.

Den svenska fiskerinäringens konkurrenssituation bör knappast kunna försämras av ett avtal som inte innebär någon förändring i förhållande till vad som hittills gällt, särskilt som Grönlands export till Sverige av sådana fisk- och skaldjursprodukter som omfattas av de ensidiga svenska koncessionerna mot EG är liten. I förhandlingarna har Sverige avvisat önskemål från dansk sida om att i avtalet innefatta ett antal fiskeprodukter utöver dem som redan omfattas av frihandelsarrangemanget mellan Sverige och EG.

De svårigheter för fiskerinäringen som åsyftas i motionen har andra förklaringar. Dit hör en allmänt svår situation för fiskerinäringen i flera länder, vilket bl. a. ledde till att EG år 1981 beslutade upphäva tullfriheten vid import av sill från bl. a. Sverige. Sverige fortsatte dock att ensidigt medge EG tullfrihet för vissa fiskprodukter.

Dessa frågor bör, så som också sker, i första hand övervägas i förhandlingar med EG. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det enligt svensk uppfattning finns ett samband mellan Sveriges åtaganden mot EG på fiskeområdet och EG:s tullsuspension för sill.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker följaktligen motion 564.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motion 1984/85:564 yrkande 1 godkänner det i propositionen föreslagna avtalet mellan Sverige och Danmark angående handeln med Grönland,
2. att riksdagen avslår motion 1984/85:564 yrkande 2 angående nya förhandlingar med Danmark, res. (m)
3. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i tullförordningen (1973:979).

Stockholm den 11 april 1985

På utrikesutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Sture Korpås (c), Carl Bildt (m), Sture Palm (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Margaretha af Ugglas (m), Jan Bergqvist (s), Maj-Lis Lööv (s), Ivar Virgin (m), Bertil Måbrink (vpk), Lars Hjertén (m), Nils T. Svensson (s), Gunnar Ström (s) och Hans Petersson i Röstånga (fp).

Reservation

Carl Bildt, Margaretha af Ugglas, Ivar Virgin och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 564." bort ha följande lydelse:

De ensidiga koncessioner på fiskeområdet som Sverige – som enda EFTA-land – beviljade EG år 1972 var en följd av det förhandlingsläge som då rådde. De kan betraktas som en del av frihandelsarrangemanget med EG.

Om något land, såsom nu Grönland, lämnar EG finns det ingen anledning för Sverige att utan vidare fortsätta att ensidigt medge detta land tullkoncessioner på fiskeområdet, utan att från motparten erhålla en likvärdig kompensation härför.

Utskottet vill inte motsätta sig att det föreslagna avtalet tills vidare tillämpas mot Grönland men anser samtidigt att en ny förhandling så snart som möjligt bör upptas med Danmark i syfte att åstadkomma en bättre balans i handelsförhållandet mellan Grönland och Sverige. Därmed ansluter sig utskottet till yrkande 2 i motion 564. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:564 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Bilaga I

Avtal mellan Sverige och Danmark om handeln mellan Sverige och Grönland

Sveriges och Danmarks regeringar, vilka i samband med Grönlands utträde ur de europeiska gemenskaperna önskar befästa den ordning som uppnåtts på handelsområdet mellan Sverige och Grönland, först inom ramen för EFTA-samarbetet och därefter på grundval av frihandelsavtalen mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna, har, till främjande av detta syfte, enats om följande:

Artikel 1

Detta avtal syftar till att genom utvidgning av den ömsesidiga handeln befördra en harmonisk utveckling av de ekonomiska förbindelserna mellan Sverige och Grönland.

Artikel 2

För detta avtal skall preamble och bestämmelser i avtalet mellan Konungariket Sverige och Europeiska ekonomiska gemenskapen respektive i avtalet mellan Konungariket Sverige, å ena sidan, samt Europeiska kol- och stålgemenskapens medlemsstater och Europeiska kol- och stålgemenskapen, å andra sidan, jämte till avtalen fogade protokoll, tolkningsförklaringar, skriftväxlingar och till dessa gjorda ensidiga uttalanden äga motsvarande tillämpning. Varuområdet skall vara detsamma som gällt hittills enligt dessa överenskomelser.

Artikel 3

Grönland kan i samma omfattning som i förhållande till de europeiska gemenskaperna införa tullar eller kvantitativa restriktioner som synes nödvändiga med hänsyn till Grönlands omedelbara utvecklings-

Aftale mellem Danmark og Sverige om handelen mellem Grønland og Sverige

Danmarks og Sveriges regeringer, som ved Grønlands udtræden af De europæiske Fællesskaber ønsker at styrke den ordning, som er opnået på handelsområdet mellem Grønland og Sverige, først inden for rammerne af EFTA-samarbejdet og derefter på grundlag af frihandelsaftalerne mellem Sverige og De europæiske Fællesskaber, er til fremme af dette formål blevet enige om følgende:

Artikel 1

Denne aftale har til hensigt at fremme en harmonisk udvikling af de økonomiske forbindelser mellem Grønland og Sverige gennem udvikelse af den gensidige handel.

Artikel 2

For aftalen skal præambler og bestemmelser i aftalen mellem Kongeriget Sverige og Det europæiske økonomiske Fællesskab respektive i aftalen mellem Kongeriget Sverige på den ene side og Det europæiske Kul- og Stålfællesskabs medlemsstater og Det europæiske Kul- og Stålfællesskab på den anden side samt de til aftalen knyttede protokoller, fortolkende erklæringer, notevekslinger og til disse gjorte ensidige udtalelser finde tilsvarende anvendelse. Vareområdet skal være det samme, som hidtil har været gældende ifølge disse overenskomster.

Artikel 3

Grønland kan i samme omfang som over for De europæiske Fællesskaber indføre told eller kvantitative restriktioner, som skønnes nødvendige under hensyntagen til Grönlands øjeblikkelige udviklings-

behov. Danmark skall meddela Sverige om införande eller ändring av sådana beslut i Grönland.

Artikel 4

Alla frågor rörande detta avtals tillämpning dryftas mellan avtalsparterna, som sammanträder när ena parten begär detta. Därvid kan de också överenskomma om ändring av varuområdet.

Artikel 5

Vardera avtalsslutande parten kan uppsäga detta avtal genom underrättelse till den andra avtalsslutande parten. Avtalet upphör att gälla tolv månader efter dagen för sådan underrättelse.

Artikel 6

Detta avtal skall godkännas av de avtalsslutande parterna enligt deras härför förutsedda förfaranden.

Avtalet träder i kraft den 1 januari 1985 under förutsättning att de avtalsslutande parterna före denna dag har underrättat varandra om att dessa förfaranden har slutförts.

Om så ej sker före denna dag, skall avtalet träda i kraft senast den första dagen i den andra månaden efter sådan underrättelse.

Detta avtal är upprättat i två exemplar på svenska och danska språken, vilka båda texter har lika giltighet.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat detta avtal.

Som skedde i Stockholm den 4 december 1984.

För Sveriges regering
Carl Johan Åberg

För Danmarks regering
Anker Svart

behov. Danmark underretter Sverige om indførelse eller ændring af sådanne foranstaltninger i Grønland.

Artikel 4

Alle spørgsmål vedrørende denne aftales anvendelse drøftes mellem aftalens parter, som træder sammen, når den ene part ønsker det. De kan herunder også træffe aftale om ændring af vareområdet.

Artikel 5

Hver af de kontraherende parter kan opsige denne aftale ved meddelelse til den anden kontraherende part. Aftalens gyldighed ophører tolv måneder efter datoen for en sådan meddelelse.

Artikel 6

Denne aftale skal godkendes af de kontraherende parter i henhold til deres herfor gældende procedurer.

Aftalen træder i kraft den 1. januar 1985 under forudsætning af, at de kontraherende parter før denne dag har underrettet hinanden om, at disse procedurer er afsluttet.

Såfremt dette ikke sker før denne dag, træder aftalen i kraft senest den første dag i den anden måned, efter at begge har givet sådan underretning.

Denne aftale er oprettet i to eksemplarer på dansk og på svensk, idet begge tekster har samme gyldighed.

Til bekræftelse heraf har de undertegnede, der er behørigt befuldmægtigede dertil, undertegnet denne aftale.

Udfærdiget i Stockholm den 4 december 1984.

For Danmarks regering
Anker Svart

For Sveriges regering
Carl Johan Åberg

Bilaga 2

Propositionens förslag till**Lag om ändring i tullförordningen (1973: 979)**

Härigenom föreskrivs att 4 § tullförordningen (1973: 979) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen kan förordna om avvikelser från denna förordning och från tulltaxan (1977: 975)

1. med anledning av konventionen angående upprättande av Europeiska frihandelssammanslutningen och associationsavtal slutet i enlighet med konventionens bestämmelser,

2. med anledning av avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien,

3. med anledning av Sveriges avtal med Europeiska ekonomiska gemenskapen och med Europeiska kol- och stålgemenskapen jämte dess medlemsstater,

4. för varor från utvecklingsländerna,

5. för varor från Färöarna.

*Föreslagen lydelse*4 §¹

Regeringen kan förordna om avvikelser från denna förordning och från tulltaxan (1977: 975)

1. med anledning av konventionen angående upprättande av Europeiska frihandelssammanslutningen och associationsavtal slutet i enlighet med konventionens bestämmelser,

2. med anledning av avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien,

3. med anledning av Sveriges avtal med Europeiska ekonomiska gemenskapen och med Europeiska kol- och stålgemenskapen jämte dess medlemsstater,

4. med anledning av Sveriges avtal med Danmark om handeln mellan Sverige och Grönland,

5. för varor från utvecklingsländerna,

6. för varor från Färöarna.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1979: 1187.

